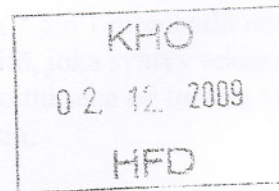

27.11.2009

1752/08/2009

Korkein hallinto-oikeus

Viite Lausuntopyyntö n:o 3176/09; 2.11.2009

Asia Lausunto Suomen Rautatiematkustajat ry:n valituksen johdosta

Liikenne- ja viestintäministeriö palauttaa viitekohdassa tarkoitettut KHO:n asiakirjat sekä oheistaa valituksen kohteena olevan päätöksen perusteena olevat asiakirjan salaamis-asiaa koskevat asiakirjat. Lausunto toimitetaan myös sähköpostitse.

Suomen Rautatiematkustajat ry:n valitus

Kyseinen yhdistys on vaatinut, että ministeriö luovuttaa salaamansa kaikkien niin sa-
nottujen ostojunien rataosa- ja vuorokohtaiset kannattavuuslaskelmat. Vaatimuksen
perusteluna on, että päätös on lainvastainen.

Liikenne- ja viestintäministeriön lausunto

Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että päätös, jolla ministeriö on kieltäytynyt
luovuttamasta ostojunien rataosa- ja vuorokohtaisia kannattavuuslaskelmia, ei ole
lainvastainen.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n 20 kohdan
mukaan asiakirjat, jotka sisältävät tietoja yksityisestä liike- tai ammattisalaisuudesta,
samoin kuin sellaiset asiakirjat, jotka sisältävät tietoja muusta vastaavasta yksityisen
elinkeinotoimintaa koskevasta seikasta, jos tiedon antaminen niistä aiheuttaisi elinkei-
nonharjoittajalle taloudellista vahinkoa, ja kysymys ei ole kuluttajien terveyden tai
ympäristön terveellisyys- ja suojaamiseksi tai toiminnasta haittaa kärsivien oikeuksien
valvomiseksi merkityksellisistä tiedoista tai elinkeinonharjoittajan velvollisuuksia ja
niiden hoitamista koskevista tiedoista; ovat salassa pidettäviä.

Edellä mainitun lain hallituksen esityksen (30/1998 vp) yksityiskohtaisten perustelu-
jen mukaan momentin 17 — 20 kohdassa suojataan taloudellisia intressejä sekä 21
kohdassa liike- tai ammattisalaisuuteen rinnasteisia tutkimus- ja kehittämistyön am-
matillisia etuja sekä 22 kohdassa opetuksen intressiä. Valituksen tekijä on ymmärtänyt
lain sanamuodon väärin. VR Osakeyhtiö kilpailee henkilöliikenteen kuljetusmarkki-
noilla aivan samalla tavalla kuin linja-autoliikenteen harjoittajat. Laki luvanvaraisesta
henkilöliikenteestä tiellä (343/2001) sääntelee linjaliikennetyypistä linja-auto-
liikennettä. Kyseisen lain 18 §:n 1 momentin mukaan liikenteenharjoittajan tulee
pyynnöstä antaa liikenneministeriölle liikennesuunnittelua, tilastointia ja tutkimusta
varten tarpeelliset tiedot taludestaan ja harjoittamastaan liikenteestä. Liikenneminis-

Postiosoite

PL 31
00023 Valtioneuvosto
kirjaamo@mintc.fi
info@mintc.fi

Käyntiosoite

Eteläesplanadi 16-18, Helsinki

Puhelin

(09) 160 02

Telekopio

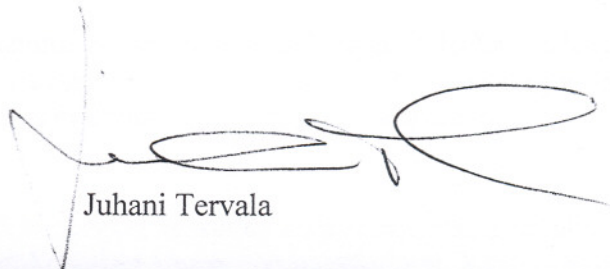
(09) 160 28596
(09) 160 28590 (tiedotus)

teriöllä on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus luovuttaa näitä tietoja liikennesuunnittelua ja tutkimusta varten lääninhallituksille.

VR Osakeyhtiö ei ole julkisyhteisö, vaan osakeyhtiö, jonka tulee toiminnassaan noudattaa osakeyhtiölakia (624/2006). Osakeyhtiölain 1 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan osakeyhtiö on osakkeenomistajistaan erillinen oikeushenkilö, joka syntyy rekisteröimisellä. Saman luvun 5 §:n mukaan yhtiön toiminnan tarkoituksena on tuottaa voittoa osakkeenomistajille, jollei yhtiöjärjestyksessä määrätä toisin.

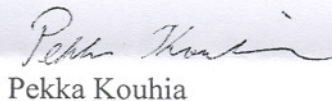
Mitä tulee valituksen tekijän esitykseen siitä, että kysymys on toiminnasta haittaa kärsivien oikeuksien valvomiseksi merkityksellisistä tiedoista, ministeriö pitää tärkeänä kansalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia, mutta ministeriö ei ole esimerkiksi yöjunayhteyksiä koskevassa päätöksenteossaan sidottu saamiinsa kansalaisaloitteisiin. Liikenne- ja viestintäministeriön tekee esimerkiksi ostoliikennettä koskevat päätöksensä valtion talousarviossa vuosittain tarkoitukseen varattujen määrärahojen puitteissa.

Osastopäällikkö,
ylijohtaja

Juhani Tervala

Hallitusneuvos

Pekka Kouhia

Liitteenä valitusasiakirjat

KORKEIMMALLE HALLINTO-OIKEUELLE

VIITE Vastaselityspyyntö 3176 / 1 / 09 (2.12.2009)
ASIA Vastaselitys

VASTASELITYKSEN ANTAJA

Suomen Rautatiematkustajat ry
Rekisteröity yhdistys
Kemijärvi

PROSESSIOSOITE

Kalevi Kämäräinen
Porokylänkatu 18, 75530 NURMES
P. 013- 481 730, 040 – 551 6991
F. 013- 481 731, kalevi.kamarainen@pp.inet.fi

LAUSUMA Liikenneministeriö perustelee toimintaansa julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 20-kohdalla, jonka mukaan salaisia ovat muun muassa asiakirjat, jotka sisältävät tietoa **yksityisestä** liiketäi ammattisalaisuudesta sekä asiakirjat, jotka sisältävät tietoja muusta vastaavasta

yksityisen elinkeinotoimintaa koskevasta seikasta. Lisäksi ministeriö viittaa luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä annetun lain 18 §:n 1 momenttiin, joka selkeästi viittaa oikeuteen salata tietoja. Jo roomalainen oikeus tunsi periaatteen, jonka mukaan erityislaki syrjäyttää yleislain ("lex specialis derogat legi generali").

Ministeriöllä pitäisi olla ostoliikennetietoa rautatielain 40 §:n nojalla, kuten oikeudelle toimitetusta sopimuksesta ilmenee. Vuoden 2003 rautatielain 40 §:n mukaan rautatieyhtiön on kirjanpidossaan noudatettava asiaa koskevia Euroopan yhteisössä ja Suomessa voimassa olevia säännöksiä. Lisäksi rautatieyhtiön on tehtävä tavaraliikenteen kannattavuutta koskeva laskelma sekä sen tuotantovälineiden määrää, arvoa ja niihin liittyviä taloudellisia vastuita koskeva vuotuinen yhteenveto, joka on julkaistava. **Julkisina palveluina** ostettavasta henkilöliikenteestä saatavat tulot on kirjattava erikseen, eikä niitä saa käyttää muun liiketoiminnan kulujen kattamiseen.

Säännöksen sisältö on pysynyt samana, vaikka se on siirtynyt vuoden 2006 rautatielaissa §:ksi 63. Toisin kuin luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä annetun lain 18 §, säännös selvästi edellyttää jopa tavaraliikennettä koskevien tietojen julkistamista ja aivan oikein luonnehtii ostoliikennejunien olevan **julkista palvelua**. Erityislain syrjäyttäessä yleislain ministeriön argumentit VR Oy:n kilpailusta henkilöliikennemarkkinoilla ovat irrelevantteja ja harhaanjohtavia.

Koska kysymys on yhteiskunnan ostamista junavuoroista, ministeriön käsitys suojattavista taloudellisista intresseistä on ylipäättään omituinen. Miten tuettujen junien taloustietojen julkaiseminen voisi aiheuttaa elinkeinonharjoittajalle taloudellista vahinkoa, kun kysymys on **julkisesta** eikä yksityisestä tuesta elinkeinonharjoittajalle? Vaikka osakeyhtiön ehkä pitääkin tuottaa voittoa, elinkeinonharjoittajan velvollisuuksia ja niiden hoitamista koskevia tietoja ei 20-kohdan mukaisesti saa salata.

Salaus päätös tekee merkityksettömäksi muun muassa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 3 §:n. Sen mukaan tiedonsaantioikeuksien ja viranomaisten velvollisuuksien tarkoituksena on toteuttaa avoimuutta ja hyvää tiedonhallintatapaa viranomaisten toiminnassa sekä antaa yksilöille ja yhteisöille mahdollisuus valvoa julkisen vallan ja julkisten varojen käyttöä, muodostaa vapaasti mielipiteensä sekä vaikuttaa julkisen vallan käyttöön ja valvoa oikeuksiaan ja etujaan. Lisäksi päätös loukkaa perustuslain 2 §:n 2 momenttia, jonka mukaan kansanvaltaan sisältyy yksilön oikeus osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristönsä kehittämiseen.

Siteeraamme uudelleen vastauksen laatijaa ja salauspäätöksen tekijää:

"Se, millä ministeriö vastaa Kainuun huoleen tai tarjoaa vaihtoehdoksi, on vielä harkinnassa. – En ole vielä ehtinyt sitä miettiä, Tervala sanoo. Hän kuitenkin lisää, että matkustajamäärä suhteessa siihen, mitä yöjunaliikenne maksaa on liian vähäinen. – Lähtökohdانا on, että yöjunaliikenteen järjestäminen on kallista. VR on osakeyhtiö ja se järjestää liikennettä

sinne, missä on tarvetta. Jos ei löydy maksajaa, liikennettä ei ole, hän jatkaa.

Se, kuinka paljon matkustajia tarvittaisiin Oulusta Kajaanin kautta Helsinkiin tai ylipäänsä itäpuolen rataa käyttäviin yöjuniin, ei käy selvästi ilmi oikein mistään. - Me emme ministeriössä tiedä lukuja tai laadi juna-aikatauluja. Mutta VR on itse laskenut, ettei näe järkeväksi itäpuolen yöjunaliikenteen turvaamista, Tervala sanoo.

Liikenne- ja viestintäministeriö teki tammikuussa sopimuksen ostoliikenteestä. Se on voimassa vuoteen 2011. **VR:n ja LVM:n välistä sopimusta Tervala ei pidä perusteltuna ryhtyä tavaamaan, vaan vetoaa kiireisiinsä. - Kainuun yöjunaliikenne loppuu. Piste, Tervala summaa.**

Vastauksessaan ”ministeriö pitää tärkeänä kansalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia, mutta ministeriö ei ole esimerkiksi yöjunayhteyksiä koskevassa päätöksenteossaan sidottu saamiinsa kansalaisaloitteisiin.” Tässä sekoitetaan kansalaisten tiedonsaantioikeus ja kansalaisvaikuttaminen. Salausperusteena käytetty lainkohta sallii yksityisenkin salaisuuden paljastamisen, kun kysymys on toiminnasta haittaa kärsivien oikeuksien valvomiseksi merkityksellisistä tiedoista. Koska liikenneministeriö suhtautuu siteerausten osoittamin tavoin kevytmielisesti kansalaisten matkustustarpeisiin, kansalaisilla itsellään pitää olla mahdollisuus tarkistaa, miten asioita heidän puolestaan hoidetaan.

Sisämaan yöjunien palauttamismahdollisuuksia selvittää parhaillaan työryhmä, jonka toimikausi päättyy tammikuun lopussa 2010. Sikäli kuin Korkeimman hallinto-oikeuden päätös on myönteinen, tiedoilla on merkitystä myös työryhmälle.

PAIKKA JA AIKA

Kemijärvellä joulukuun 11. päivänä 2009

Suomen Rautatiematkustajat ry

Kemijärvi

Kalevi Kämäräinen

Puheenjohtaja

Mauri Monto

Taloudenhoitaja